

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1902. FEBRUÁR HÓ 23.

II. ÉVFOLYAM 4. SZÁM. ════════

═══════ MEGJELNIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ════════

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

═══════════ ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA. ════════════

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

Kérjük azokat a t. vidéki előfizetőket a kik az előfizetéssel hátralékban vannak szíveskedjenek az előfizetési díjat beküldeni. Mert ellenesetben postai megbízást leszünk kénytelenek küldeni a mi több költséggel jár

az „ALFÖLD“ kiadóhivatala
Józseffőherceg-ut 22.

MŰVÉSZETI GLOSSÁK.

Az elmúlt napokban Budapest három nagyobb művészi esemény színhelye volt: az Erzsébet-szobor pályázat bírálata; a Feszty féle körkép és a Zichy-féle kiállítás. — Nem esett meg ugyan semmiféle „Siegessalleiada“, de azért elég puskaporos volt a hangulat a legények között, különösen a fészekben, a Nicolette. belvárosi és egyéb törzsasztaloknál. Szanaszét röpködtek az Erzsébet szobor pályázatának jeligéi, a pályázók nevei; a bíráló atyaistenek félelmes hira. A közönség csak a coullissa tologatást hallotta mindebből, de a coullissák mögött késhegyig menő harcz folyt, a magasabb körök között kedvező hangulattal fogadott akadémiai irányelvek és a szabad művészi felfogás között.

Az előbbi képviselője gyanánt *Zalát* emlegették, ki ugyan némileg kompromittálódott az Andrássy-ut végén felállított „Millenniumi Emlék“ Gábor arkangyalának jóvoltából. No! Nem azért mivel Gábor arkangyal áldott állapotban van, — mert ez utóvégre még csak érdekesebbé teszi a dolgot — de hát az ember bárhonnán nézi, nincs tisztában vele, hogy „mi áll amott az oszloptetőn“.

Egyik szellemes aethetikusunk ugyan megmagyarázta nekem, mondván: „Az kérem egy nemzeti szerencsétlenség bronzban“.

A művész nem számolt a légvonalakkal. Az alaknak sem fej, sem nyakkonturja nem látszik a hátul felnyúló éktelen nagy szárnyaktól és ha még az ormotlan korinthiai oszlopfaj nem ütne is agyon

a szobrot, úgy sem tudnók megmagyarázni a kérdezősködő idegennek, hogy mit keres szegény ott fenn. hát még ha azt kérdezné tőlünk, hogy „a tudós aszszony hogy jut oda fel?“

Azután olyan száraz az egész architektura, hogy még a háta mögött elterülő tó vize sem képes enyhíteni a hatást. Az ember begombolja kabátját és futva menekül a műcsarnokban lévő Feszty képhez.

Nagy sötét csarnok háttérében felülről beeső komor megvilágításban áll ott a nagy port fel vert hármas kép: a megváltó nagy tragédiája.

Jól mondtam, színházi tragédia. Semmi aktio, semmi élet, semmi olyan a mi hozzám szól, a mi engem bele von a cselekménybe, vagy legalább érdeklődő szemlélővé tennie. Szóval, bár a környezet, a világítás mindenütt segít, nem érzem a nagy szellem szárnyasuhogását, nem érzem, hogy a világ legnagyobb tragédiájának három felvonását előttem játszó le. Csak a tájkép az, a mi leköti a figyelmemet. A táj az él, az egy darab valóság és harmonizál az egész kép realizztikus felfogásával. miről különben hiában beszél a sok tulrealizztikus felfogásu abajgató, vagy handabandázó alak. A kereszt-ről levett Krisztus fölött borus, viharteljes sötét fellegek gomolyognak, vészszel terhesen nehezedvén a kopár, sivár, elhagyott hegyormon lejátszódo jelenet fölé. Mária Magdolna? És a többiek? Semmi sem új, nem érdekes ebben a csoportban, legföljebb az egyik lator undelikát elhelyezése.

Hanem a tájkép, az úgy hat reám, mint egy lyrai költemény és az alakokat egészen feleslegessé teszi. A tájkép szavát megértem és érzem a nagy gyaszt, érzem tovább a nagy temetést, a mint az első kép tájrészlete összefolyik a másodikkal. A kopárból lassanként enyhébb, dusabb vegetatióba átmenő hegyoldal, vizmosásos út előrészét arra a nagy kibékülésre, melyről nem szól semmit sem a második kép furialis Magdolnája, sem a halottvivők merev arca, hanem ékesen szívemhez szólóan susog a harmadik kép cyprus árnyalta csöndes nyughelye. Az olasz Campo-Sautoh enyhe tulvilági csöndje

az a mindent kiengesztelő szelid hangulat, mely át-
érezni segít a mindenséget, lebeg itt, mystikus és
kecs bűckluies világitásban.

És itt nem fölöslegesen rám nézve az alakok
sem. Bár a meztelenre tépett ruhája Magdolna fet-
rengő alakját nem tartom szerencsésnek, de elfelej-
tem, ha a koporsóra boruló Mária alakját nézem.
Egy csomó képes város összegombolyodott szövet
alól egy kéz nyulik ki, egyéb semmi. De azért lát-
tom hogy remeg a test a kendő alatt az izgalomtól;
hallom, hogy csuklik meg a zokogás a mérhetetlen
fájdalomtól, érzem, hogy viharzik az anya fájdalma
egy világ fájdalomától.

Ezért a tájképert és ezért az egy alakért, meg
egy másik arabs típusu csendes tompa fájdalommal
szemlélődő leány alakjáért érdemes volt megfesteni
az egész hármast képet és semmi dicséret nem sok
a mit reáhalmozni.

Kigyul a villamos fény és én szomszéd szo-
bába menekülök, nehogy elmosódjék az előbbi im-
pressio.

Vázlatok és tanulmányok vannak itt, melyek
dicséretére legyen mondva, hogy közvetlenebbek,
mint a tényleg kivett alakok. Kár, hogy a javát el-
kapkodták már és csak az kapható a mi a kifa-
csart tubuszl, vagy az elhasznált ecsettel egyenér-
tékü. t. i. az által, hogy azok is a művész kezében
voltak.

Az egyik külföldi juror, a nagy Brunó Schmitz
alakját látom feltűnni az ajtóban magyar vetélytár-
sával, Hauszmann tanárral. Tehát eldől az Erzsébet
szobor-pályázat. Csakhamar meg udjuk hogyan.

Az akadémikus felfogás győzött és Zala meg
Bálint és Jainból kapták az első díjat. Strobl és
Gersfer a másodikat, Teles és Tory a harmadikat. A
Fadrusz gyönyörű munkája, a Korb és Jiergl archi-
tekturájával a negyedik helyre jutott. Róna le-
maradt. Ez volt az első szenzáció. Később sem le-
hetett többet megtudni, mert a mintákat szigorúan
őrizték. A képes lapok is keveset közölhettek re-
produkción és mi csak ezekről meg a hallott le-
írásokból formálhatunk ítéletet.

Bár kissé rosszul esik ami magyar érzésünk-
nek, hogy a bíráltnál a magyar jurorok teljesen az
idegeneknek engedték át a vezetést, örömmel láttuk,
hogy a nagy eszméhez, mert lelkiismeretesség és
alaposság vezette az ítéletet és új pályázatot hirdetnek.

Az ismert szobor-tervezetek közül valóban egy
sem fejezné ki azt, amit mi a magyarok szószerinti
királynéjának egyénisége gyanánt elképzelünk, pe-
dig a szobor *ne csak kópás, hanem egyéniség is legyen.*
Még talán a Fadrusz melodramatikus hangulatu con-
ceptiója áll legközelebb az ideához, de semmi esetre
sem a Bálint és Jainbor építészek által beépített
vároddal, vagy a Strobl és Zerstels által tervezett
fantasztikus caseados lépcsőzet, melynek még az a

nagy hibája is van, hogy a meglevő hatalmas alagut
dórépitményét figyelmen kívül hagyja és a szobrot
főnt nem ennek a tengelyébe helyezi el. Oly ko-
mikus a dolog, mintha valami jámbor istenfélő tudós
papnak, világi hívságokat ábrázoló allegoriákkal
akarnának emléket állítani.

Telesnek kár volt a Tóry szegényes architek-
turája által lenyűgöznie hagynia magát. Ez a fiatal
művész nagyot ugrott a kis terrakottából a fehér
márvány csoportra. Kemény, rugékony legénynek
mutakozott be; nem hibázta el az ugrást.

Fadrusz a Korb és Jiergl szépen megoldott
moderniselt román kupolás architektúrája alá
helyezte el gyönyörű Erzsébetét, amint az életében
hordott töviskoszorut az előtte térdelő angyalnak
átnyújtja. Szép reliefek enyhítik a nem egységes,
kissé szakgatott architektúra hatását.

A Róna-Alpár tervezete üres semmit mondás,
csavart erőtlenszlopok a'att.

Tóth sem Mátraival sem Füredivel nem volt
szerencsés, elkopott siremlék motívumnál egyebet
nem tudott produkálni.

A juryt is az feszélyezte, ami a szobrászokat
az „*embarras de richness*“ és jól tette, hogy új dijak-
kal új pályázatot irt ki, legalább egy kis pénzmag
fordul az atelierkbe.

A harmadik szenzáció a Zichy kiállítás illetve
budapesti értelemben annak hét kis képe az *Enyel-
gés* és *Az összehasonlító tanulmányok*. Mindkettő a
lesbosi örömökről mesél, de annyi finomsággal, any-
nyi művészettel, hogy megbocsátotta annak a sok
asszonynak, akik folyton körül állották elannyira,
hogy a *Nemzeti Szalon* tanácsa kénytelen volt a ké-
peket a titkári hivatalba internálni. Kissé túl nagy
és nem helyes irányba terelődött volt az érdeklődés.
Elvégre is a fiatal gimnasistákra és fiatalodni óhajtó
asszonyokra tanácsos vigyázni. Gyönyörűek a rajz-
tudás valóságos virtusz remekei a kiállított Zichy-
képek, mindazért mégis igazat adok annak a fitos
kis szökevénynek a ki azt mondta, hogy „de jó lenne
csak egyszer azt a Zichy készítette czári albumot
végig lapozni.

Steiner József.

ORFEUMOK ARADON.

Arad, február 22.

Alig jelent meg olyan száma az Alföldnek,
melybe valami elmefuttatást ne irtam volna közér-
dekű dolgokról. Én tudniillik „megrendelésre“ írok.
A szerkesztő megüzeni a témát s aztán elmondom
arról a véleményemet. Hogy az olvasóközönség egyet-
ért e velem minden írásomban, azzal én — bevallom
— nem igen törődöm. Ez elvégre is a szerkesztő
dolga s ha az olvasóinak nem tetszenek az én né-
zeteim, hát ne kérjen tőlem kéziratot.

Hanem a dolog úgy látszik, nem így áll, mert ma megint az asztalomnál találtam az Alföld szerkesztőjének névjegyét, hátlapján a következő jeggzéssel:

„Az aradi vendéglősök engedélyt kértek az előljárástól orfeum-előadások rendezésére. Az engedély a színházi szünet tartamára szólna. Tavaly is kértek, de nem tudták kieszközölni, hogy a szabályrendeletet — melyet ezelőtt két évvel hoztak, s melyben az orfeumokat egy zersmindenkorra kitiltották Aradról, — megváltoztassák.“

Ebben az esetben bizonyos, hogy az orfeum-előadásokról való véleményem egyezni fog a szerkesztő nézeteivel. Ő legényember s ennél fogva bizonyosan orfeum párti. Én is legény vagyok, de a vendéglősök kérelmét nem ezért pártolom, mert éntőlem ugyan száz orfeum is ellehet anélkül Aradon, hogy bizonyosan megnézném.

De hát itt nem is ez a fő, sőt talán túlhaladott álláspont is volna ezt a dolgot az erkölcsiség szempontjából tárgyalni. Nem jöhet orfeum Aradra, mely többet rontana a város erkölcséin a mostani színháznál. Ez egyszer bizonyos. Azok a befejezetlen cselekményű darabok, melyek az orfeum színpodán előadhatók, halvány árnyékvonalai csak az aradi színház repertoárjába felvett egynémely operettek, vígjátékok trágársainak. És még valami: aki orfeumba megy, az elkészül arra, sőt talán épen azért megy, hogy ott a házi babfőzelékek és élesztős tészták után egy kis pikáns csemegét élvezzen. De annak aki színházba megy, s a ki a családját viszi oda, annak — engedelmet kérek — nem szabad elkészülve lennie arra, hogy ott arczpiritó frivolításokat vágnak a maga és a felnőtt leánya szemébe.

Ez az egyik oldala a dolognak, t. i. a morális szempont. Ehhez tartozik némileg az az ellenvetés is, melyet a színházbarátok — nem a színház, hanem a — színigazgató zsebének érekeiben hoznak föl. Hát erre nagyon könnyű az ellenvetés: az aradi színház, recte: az aradi színdirektor, egy pillanatig sem érdemelte meg, hogy olyan beneficiumot élvezzen a várostól, illetőleg a közönségtől, mint a város orfeum-ellenes szabályrendelete. Megmutatták ezt a következmények. Tanu rá Salacz Gyula nagyságos ur.

Tavaly, mikor az aradi vendéglősök kérelmét első ízben már tárgyalták, gondolom a közigazgatási bizottságban folyt heves vita a kérdésről. Emlékszem, hogy többen a bizottság tagjai közül csak magyar nyelvű orfeumoknak akartak játszási engedélyt adni. Foglalkozunk evvel a kérdéssel is, mert nem lehetetlen, hogy újból felszínre kerül, ha a főkapitány az idén is megtiltaná a vendéglősöknek az orfeumelőadások rendezését.

Hát nem jó uton jár az a „sovén“, aki csak magyar orfeumokat engedne be Aradra. Én azt mon-

dom, hogyha már orfeum, akkor legyen az német. Magyar ne legyen. Nem is kérünk abból a dicsőségből, hogy a zengerájban csak magyarul gajdolanak, de szervezetében sem alkalmas a mi nyelvünk erre s inkább sehogys játszanak, mint magyarul. Nem szívesen látnám, hogy a mi nyelvünk még jobban germanizálódik. Ugyis elég korrumpált. A brettlin nyüjjék csak tovább is, a német nyelvet.

Ennél már sokkal okosabb dolog volna azt kimondani, hogy a szó szoros értelmébe vett orfeumoknak nem adunk játszási engedélyt, de igenis beeresztjük pl. Dankó Pistának, Veres Sándornak *dal'ársulát*. Ebben meg az a baj, hogy ilyen dal'társulat alig van több háromnál az országban. Hogy él meg ezekből csak itt Aradon nyolcz tiz vendéglős?

No és végezetül tekintsünk valamit a vendéglősök zsebére is, t. e. csak a Leszkayéra. Azok is emberek, nyáron át azoknak is csak élni kell. Télen csak megvannak valahogy a bálakkal, meg a színházzal, de a kánikulában, mikor az emberek színház után nem szaladgálnak be a korcsmába, egyrészt mert nincs színház, másrészt ha volna is, inkább a parkba menekülnének, akkor kopik a vendéglősök álla.

Meg aztán — ugye kedves szerkesztő — szalmaözegek is vannak a világon, vagy mi az ördög.

SIGMA.

KRÓNIKA.

A VÁROS TAKARÉKOSKODIK.

Arad, február 23.

Az elmúlt héten a városi hirdetmények keltettek bőszt vitát a helyi parlamentben. Egész garmadát hallottuk a szűk és kicsinyes felfogásoknak és valódi mintaképet kaptuk a félszög, ferde nézetű vidéki városigazgatásnak.

A város azt szeretné, ha hirdetményeit a helyi lapok ingyen közölnék: ez a tendencia vonult végig a tanács javaslatán, egyes főlzólalók beszédein és azon a határozaton, melylyel a többség beremekelt magának.

Hiszzen közzgazdasági elvnek ez nem is olyan rossz. „Én adok neked munkát, te nem kapsz érte semmit, dolgozhatsz a munkán, de ne kérj érte semmit; vagy ha kérsz, legfeljebb annyit kérhetsz, a mennyivel a munkád nincs megfizetve.“ Ilyen értelmet lehet kihámozni a tanács azon javaslatából, hogy a városi hirdetményeket ezentul ne adják a két nagy lapnak, hanem adják azokat az Ipar-egyesület „Heti Ertesítő“ jének. Tették ezt azért, mert az Ertesítő című szaklap féle olcsóbban vállalta a hirdetések közlését.

Nos, konstatalhatjuk, hogy a tanács fején találta a

szöveget. Az Ertesítő lehet nagyon jó ipari szaklap, de nem arra való, hogy abban a várost érdeklő hirdetések iránt a közönség minden rétegét egyformán tájékoztathassa. Mert az Ertesítőnek az a rendeltetése, hogy azt iparosok olvassák. Más ember nem igen olvassa, mert nem talál benne olyast, ami érdekelné. Már most úgy tetszik a dolog, hogy a tanács ráoktrojálja a publikumra az Ertesítőt, mert ha a városi hirdetések iránt érdeklődik valaki, azt abban az ipari szaklapban kell megkeresnie.

Kérdés azonban, hogy ki szenvedni ennek a kárát. A mellőzött lapok aligha, mert azok a városi hirdetésekre — a régi díjazás mellett — ugysis ráfizettek, azok tehát egy nyúgtól szabadultak meg, melyet csak azért vállaltak magukra annak idején, hogy közönségüket, anyagi áldozatok árán is, még a városi hirdeményekről is tájékoztassák. A kártvalló fél a közönség maga, mert ennek most természetesen az Ertesítőt is meg kell fizetnie, ha a hirdetésekhez akar jutni. Minthogy pedig a városi hirdetések kedvéért a helyi lapok olvasásáról egy józan eszű ember se mond le, nyilvánvaló, hogy a tanács mu-csai javaslata csak újabb megadóztatása volt a közönségnek.

A város tehát kevesebbet fizet a hirdetésekért, de a közönség aránytalanul többet. Ez aránytalan túlfizetése a közönségnek még akkor is megmaradna, ha a tanács még egyszer annyit kínált volna a két nagy lapnak, mint a mennyit kértek.

A tanács a maga rövidlátó mivoltában elválasztotta a város és a közönség fogalmát egymástól. Mintha a város kárát nem az a közönség fizetné, melyre a tanács újabb adót vetett ki.

Igaz ugyan, hogy a pótdadó formailag nem emelkedik, s hogy a tanács büszkén elmondhatja a költségvetésben, ennyit és ennyit takarítottunk meg, de hát avval a tanács viszont nem törődik (bolond volna ha törődne, mikor ilyen hü mameluktabora van, mely bevesz minden bolondgombát) ha a közönség tizszer annyit fizet más utakon, mint a mennyit fizetne, ha a két nagy lap által kért összeget pótdadóba vetette volna ki.

Még egy érdekes momentum a hirdetések ügyének. Mikor a közgyűlésen élére allitódott az a kérdés, vajjon a két nagy lap, vagy az Ertesítő kapja-e meg a hirdetésekért, az egyik lapnak a képviselő testületten ülő érdekeltjei kivonultak a teremből, nem akarván szavazataikkal a döntés pártatlanságát alterálni.

Az iparegyesület tagjai, kik az Ertesítőnél, mint tulajdonosok, fölöttébb érdekeltek, nemcsak hogy bennmaradtak a teremben, hanem a siou-indiánokat megszegyénítő harci üvöltéssel csináltak propagandát kisdud Ertesítőjüknek.

Mikor aztán ezért Mülek Lajos némi inkorrektsséggel vádolta őket, rettenetes önérzettel tiltakoztak a vád ellen. Sőt az egyik érdekelt, Ábrai Lajos kereskedelmi iskolai igazgató ezt a szót találta kiszalasztani a száján: „Cu-darság!” Nos, az a reichsráthi izü kijelentése egy csöp-

pet sem volt dehonesztáló Mülekre nézve, éppen azért, mert Müleknek igaza van.

Ha van valami visszataszító a dologban, úgy az Ábrai illeti, mert Ábrai volt az, aki szokott észjárását még ott sem tudta moderálni, a hová őt a polgárok állítólagos közbizalma küldte: a helyi törvényhozás termében.

Ábrai Lajos úgy okoskodik, ha igazságokat vágnak a fejéhez, akkor legillendőbb s a helyzethez képest legcélszerűbb is izetlen gorombaságokkal felelni.

Am ezt az iskolában teheti, ha a közoktatásügyi miniszternek ez nincs ellenére, de a polgárok házában fogja gyeplyére a nyelvét.

KRONIKÓR.

ROMÁNC.

Kinyílt rózsá, bajos nőcér!
— Mi az édes kicsi bimbó?
— Óh hogyha azt tudnád rózsá . . .
Mit sugott egy szép pillangó.

Azt sugta hogy nyíljak ki már!
S ide száll ő minden reggel —
Himes szárnya atölelget,
Édes mézes szerelemmel.

Azt sugta, hogy csókban fürdünk,
Hajnalban és titkos este —
A mikor a napsugárnak
Nem villan fel irigy szeme.

Hajnal után ittasultan
Boldogságtól a gyönyörtől!
Felelledünk, újra élünk
Frissen esett harmat csepptől.

— Ennyi édes szép szavakra,
Én se tudnék ellent allni:
Szólt a rózsá . . . Bokor anyánk
Megmondja, hogy mit kell tenni.

*

Bokor anyó meghallotta,
Hogy mit sugdos két gyermeke —
— Vihar legyen s zuzzon széjjel
Vesszen létem rossz gyökere!
Mintsem hogy azt megengedjem.
Erkölestelen rossz gyermeke!
Meg mit óhajt? . . . Hogy himporát
Idő előtt elveszítse

*

A kis bimbó nem hallgatott
Anyja intó jó szavára
Kinyíllott — és csókban fürdött . . .
El is hervadt nem sokára.

LIPTÓFALVI ISTVÁN.

AZ „ALFÖLD“ SZÉPSÉGROVATA.

Br. Metzger Gyuláné.

A Z I D E Á L.

Olasz eredeti.

Olyan mint egy gyönyörű álom, mely az életet széppé, magasztossá teszi s azt a sötétségen és viharokon keresztül egy fényes célpont felé vezeti, olyan mint a láthatatlan tűz csókja, mely az ember homlokát érinti, mint egy varázshang, mely a titokzatos árnyékban magasztos harmóniákat zeng nekünk.

Minden a mi vérünket pezsgésbe hozza, a mi egész lényünket megreszketteti, elménkre villámhatásképpen hat, szemeinket könyekre fakasztja, szívünket kétségbeejti s azt imádásra készíti, a szellemnek szárnyakat ad és azt elbódítja, ez a *szerelem* s az, a mi bennünket a magasba emel és erősebbé tesz, mindez az örök ideál részét képezi.

Ez szép költői, de nem teljes meghatározás.

Egyetlen ideálunk a lelkesedés, hev, láz, imádás és elbódulás, mindezek gyorsan eltűnnek s csak bágyadtságot hagynak maguk után.

Van egy ennél gyengédebb és tartósabb ideál:

Midőn két lélek a szenvedély és a világ viharától megszabadulva találkozik, felismeri és megérti egymást; a rokonérzelmű keblen felleli a várva várt nyugalmat s nem törődve a multtal egymást átölelve mennek a távolba, a honnan enyhe szellők lengedeznek s nem keresve többé a *frázist*, a *metóforát*, megelégedésnek egy szótaggal, egy mosolylyal. egy csók néma ékesszólásával, hogy megértsék egymást, mikor a nő a férfiban nem látja többé azt az *ábrándos*, *ho dikóros*, vagy tomboló imádót, a kinek esküi a multnak feledésbe ment emlékeit dicsőítik, hanem csak a hü és vidám barátot, a ki életének minden órájától a maga örömét és a szív igaz hangját követeli s a férfi társnőjében nem látja többé az

érzékek kinzóját, a kinek csak játékszerűen szolgál, hanem a lélek *Sokratesi* vigasztalóját s ez az egybeforrt két lény két arcot ábrázol, a melyek a tó egyetlenegy sima felületét képezik, a melyben a természet és az ég képe visszatükröződik s amelyek közül örök tavaszi szellő, csöndes, benső, a jóságban és az erélyben egyaránt termékeny boldogság enyhe fuvallata leng: ekkor a jelenben nincs kedvetlenség, a jövőtől nincs mit félni, az élet határáig e két lélek fölött oly világosság ragyog, a mely soha le nem nyugszik, s e két léleknek meg volt a földön az ideál *titokzatos* megnyilatkozása.

MAIONE VINCENZO.

SZERELEM ÉS HAZA.

Irta: DR. NORDAU MIKSA.

A szalon nem volt nagy, de rendkívül barátságos, ami részben a sarokban lévő hatalmas kályha kellemes melegének volt köszönhető. A menyezetről egy csinos, antik formájú lámpa függött alá, mely diskkrét fényt vetett az asztal körül ülő társaságra.

Nyolczan, vagy tizen voltunk összesen férfiak, a kik szellemesen csevegtünk egymással, mialatt a forró tea mindegyikünk előtt ott párolgott az asztalon.

A szobában hölgyek is voltak, a kik daczára, hogy farsang volt, nem beszélgettek se Carnevárról, sem pedig a bálokról. Szinte csodálatos, mert február elején mi egyébről is lehetne beszélni a hölgyekkel mint arról, hogy hány bálban voltak már, hogy mulattak és mikor mannek ismét mulatságba? Nem, a mi társaságunkban arról esett szó, a fölött vitakoztunk, melyik a nagyobb érzés a szerelem-e, vagy hazaszeretet?

A vélemények különbözők voltak. Sokan a hazaszeretet, sokan pedig a szerelmet tartotték a nagyobb érzésnek.

— O uraim — szólalt meg egy magas növésű kisasszony, ki mellesleg megjegyezve két hét óta menyasszony volt — én határozottan meg vagyok győződve arról, hogy a szerelem sokkal nagyobb jelentőségű, mint a hazafiság. Higgyék el így van. Hi-zen ha az ujságokat elolvassuk, mindig találunk esetet annak bizonyítására, hogy állításom való, mert alig hinném, hogy volna még valami a földön, mely oly sok heroszi tette, sőt önfeláldozásra bírná rá az embereket, mint éppen a szerelem.

És mialatt az előbbieket elmondta, nagyokat pillantott mellette ülő vőlegényére, aki csak bölintott fejével, mintha azt mondaná, hogy milyen sok igazság van menyasszonya szavaiban.

A vőlegény különben abban a hitben volt, hogy a fiatalokra a szerelem, az idősebb emberekre pedig a hazaszeretet van nagyobb hatással.

— A mi pedig engem illet — szolt egy orvos s a ki még a tea-estélyeken is az aristotelesi tételekről vitakozott. — azt hiszem, hogy e kérdésben mindig a nemzet multja játsza a főszerepet s attól függ, hogy miképen fejlődik ki bennünk a két érzelem. Az északi nép inkább a hazájára gondol, míg a délen lakónak, egyéb se jár az eszükbe, mint a multság, az asszony és a jó bor. Ime példa rá a chinai története. R-mélem ismerik. Ha nem, elmondom. Ugy történt, hogy egy Spanyolországban soká tartózkodó indiánus ismét vissza került hazájába s ott szerelmesének betegsége készítette arra, hogy a kínai fa kergéből előteremtse azt a szert, a melylyel azután a leányt megmenthette. Egy svédországi, vagy egy angol ember inkább áldoz a hazaszeretre, mint a szerelemre, amit bizony a franczi, vagy a spanyol alig hiszem, hogy megtenne.

A társaság ékessége G. asszony volt. Körülbelül negyven éves lehetett, kedves, okos asszony. Arcának vonásai elárulták, hogy még nem régen nagyon szép volt. Szénfekete haj vette körül előkelő metszésű homlokát; szikrázó fekete szemei és klaszikus termete, valamint minden mozdulata, szóval egész megjelenése elárulta, hogy idegen származású. G. asszony mindaddig türelmesen hallgatta a vitakozók hangos beszédét. Az orvos szavai azonban mosolyra készítették s ő is szólani kezdett.

— A mit ön kedves doktor az imént a spanyolokról és olaszokról mondott, nem föltétlen bizonyos s ha megengedi elmondom saját tapasztalataimat a melyekből ki fog tűnni, hogy az olasz is szereti hazáját, a mellett, hogy pezsgő vére folyvást a kéjt s a szerelmet keresi.

Az egész társaság óriási érdeklődéssel várta s szép asszony szavait.

— Ugy hiszem tudják önök, hogy én milánói vagyok s szülőföldemet tiz évvel ezelőtt hagytam oda, a mikor férjemet a kötelesség ide szólította. Tizennyolc éves és leány voltam, a midőn a lombard-velencei felkelést leverték.

Radeczky tábornagy vezette a sereget Milanóba, mely győzött az egész vonalon Olaszország kardja megtörött és minden hazafi vérző szívvel gondolt a jövőre. A ki nem élt akkor, az el sem képzelheti az akkori állapotokat. A társadalmi élet csak is egyes családokra szorult. Az egykori népes utcák kihaltak, mert a durva közkatonák és az osztrák tisztek tekintet nélkül a hölgyek társadalmi voltára, képesek voltak a járó-kelőket inzultálni is.

Ebben a rettenetes időben n ismerkedtem én meg G. Albert ural, ki később férjem lett. Bátyám iskolatársa volt ő s nem sokára tekintélyes mérnök. Albert kellemes és kedves fiu volt s látogatásai igazán jól estek magányomban.

Eleinte bátyámai jött s vele távozott. Később egyedül is meglátogatott, de mihamar elment, ha

bátyám nem volt odahaza. Azután meg mindennapos vendégünk volt s minthogy szüleim az ellen kifogást nem emeltek szivesen el beszélgettünk mindenről órák hosszat.

Lassan-lassan összebarátkoztunk s megszerettük egymást. Egy napon nálunk ebédel: s ebéd után a társalgóban engedelmet kért, hogy szivarra gyujthasson.

— Micsoda? Hát maga szivarozik Albert?

Tessék ezt úgy venni, hogy akkoriban rendkívül utáltam az olyan férfit, a ki dohányos volt. Nem tudtam eléggé dicsérni bátyámat, hogy nem szokott rá arra a csunya szivarozásra. Nem is tudtam hát addig, hogy Albert dohányozni szokott, mert az én szobáimban nem tette soha, azonkívül nem törődtem azzal.

Szavaim szigora zavarba hozták Albertet.

— Igen, — szolt reszketve — én szivarozom és van ebben valami rendkívüli?

— Persze kiáltottam rá. Jegyezze meg — folytattam — csak is olyan férfiúnak leszek a felesége, aki nem dohányos. Ki nem állhatom azokat a férfiakat akik szivaroznak, még ha ritkán teszik is ezt.

Albert ijedten nézett rám s egy szót se szolt, hanem csendesen visszatette a szivart a zsebébe. Aztán még sokáig ült mellettem s elhagyott.

Másnap eljött s élczelődés közben, minden bevezetés nélkül, előhozta a szivarozást. Remélte, hogy a tegnapi esetet nem veszem komolyan s azt hiszi, hogy majd megszokom a férjnek eme rossz szokását. Én azonban azt feleltem neki, hogy inkább elvárom az oly férfitől, aki szeret, azt, hogy ha bármily áldozatába is kerül, letesz a szivarozásról. Albertet nagyon leverte e kijelentésem és amin nem csodálkozom, mert most már nekem is furcsának tetszik az, hogy hogyan is kívánhattam tőle ilyesmit. Az nap még levertébbül távozott el tőlem. Ettől kezdve aztán elveszett aranyos kedélye. Így tartott ez legalább egy hétig.

Igaz ugyan, hogy mindez fájdalmat okozott nekem, de ha tudtam volna, akkor sem akartam volna rajta segíteni. Albertnek vagy le kellett szoknia, vagy pedig elváltunk volna egymástól. Nemsokára ezután egy szép napon megszólít a bátyám, hogy niféle ostobaságot követtem el Alberttel szemben. Hosszabb ideig tartó prédikáció után a legkomolyabban kijelentette, hogy akaratokodásommal tovább ne kinozzam őt s az isten szerelmére kért, hogy engedjem meg neki a dohányzást, mert még súlyosan meg fog betegedni.

Így aztán megadtam magam. Azon töbrengtem, hogy hát mégis akad férfi, aki nem elég erős arra hogy egy nevetséges szokást abba hagyjon. Ha szeret akkor megteszi ezt nekem és éppen ezért nem hogy óhajtom de követelem, hogy szokják le a dohányzásról. Bátyám dühöngött, de mindez nem használt, éa megmaradtam akaratom mellett.

Szóval végre hozzám jött Albert és könnyes szemekkel kért, hogy ne legyek tovább oly kőszivű és azt mondta:

— Nos jó, megakartam mutatni Önnek, hogy az én szerelmem erősebb mint az Öné. Nem tette meg, amit kívántam és az Ön kedvéért megpróbálom ellenszenvenemet legyőzni.

Ezután kevés idő múlva egybekeltünk és Albert épen úgy szivarozott, mint előbb. En meg nagyon boldog voltam és vagyok oldalánál. Lassan-lassan elfelejtettem s nem is duzzogtam azon, ha valamikor eszembe jutott, hogy ki nem állhattam egykor a dohányzó férfiakat.

Talán egy fél év óta éltünk már együtt csendes megelégedésben, midőn egy estén észrevettem, hogy Albert a vacsora után nem gyujtott rá szokásos szivarjára. Csodálkoztam rajta, de pusztá feledékenységnak tulajdonítottam az egészet. De ez bizony három nap után folyton ismétlődött. Kíváncsi voltam nagyon.

Hogyan! — gondoltam — hát most teszi meg azt, amire még mennyasszony koromban kértem? Figyelni kezdtem férjemuramat s csodálatos dolgoknak jöttem a nyomára. A szivar skatulya, mely Albert asztalán állott, üres volt. szivarszopókája ott hevert a papirkosárban. Most hát semmi kétség, hogy leszokott a dohányzásról.

Nem bírtam tovább visszafojtani kíváncsiságomat. Egy este férjem elé léptem s megcsókoltam. Ez a szokatlan eset őt is kíváncsivá tette s kérdezősködéseimre elmesélte, hogy miért nem dohányozik. Nos, mit gondolnak, miért?

Tiszta hazafiasságból nem. Kinos csönd előzte meg beszédjét s szolt:

— Látod édesem, amit egykor meg nem tettem határtalan szerelmemért, azt most megteszem hazafiságból. Tudod-e miért nem dohányzom most? Azért, mert az állam monopóliumot hozott be az országba. És mi dohányzó férfiak kiadtuk a jelszót, hogy inkább leszokunk a szivarról, mintsem az osztrákokat gazdagítsuk.

Mikor mindezeket meghallottam, több napig zsörtölődtem Alberttel, de végre is meguntam az egészet és megmutattam, hogy nemcsak az olasz férfi de a nő is jó hazafi akkor, a mikor kell. Lásák kérem ezt tette a férjem és én, a mit a szerelemért nem akart megtenni, megtette a haza érdekében.

Fordította: B— a S— r.

FARSANG UTÁN.

Csőrgósapkáját vágja az a sutba,
A ki kifáradt, gethes, vén talán,
A ki fiatal, az most kezdje újra
A bőjti napok rózsás hajnalán.

Vig Karneválért öltön gyászt magára,
Sirjon békén, a ki sirni akar,
El Karnevál és élni fog, hiába,
Annak, ki még erős, fiatal . . .
Az élet oly szép, mig tudunk örülni
S hamar öregsünk, nagyon is hamar.
Oh van időnk sok, hamuban csücsülni.
Ha lángunk mulik s fehér lesz a haj,
Mig dus a fűtünk s fellángol a verünk,
Vétek a bánat, vétek a halál
S mig a vénségnek jármába nem érünk,
El a hamuval, éljen Karnevál! . . .

(Dyb.)

SAISON.

A ZSUR-NÉNI.

Arad, február 22.

Kedves Honisch!

A szakácsnőm, aki szakácsnői körökben nagy és széleskörű ismeretségnak örvend, ma azt újságot, hogy vége van a zsur szezonnak.

Látja, nekem mint modern asszonynak a szakácsnőtől kell az ilyesmit megtudni. És miért?

Megmagyarázom könnyen. Csupán azért, mert nem vagyok se dzsentrí, se zsidó. Ha akár dzsentrí, akár zsidó volnék, bezzeg elköltöttem volna ezen a télen három hónapi konyhapénzt oroszleára, sandwich-re és parkett fényezésre, de így hál' Istennek nem volt rá szükség.

A magamfajta asszony nem zsurozik. A zsidótársaságba nem jár, a dzsentrí pedig nem veszi be. A mikor a zsidótársaságról írok, ne gondolja ám, hogy azt megvetéssel teszem. Többre becülöm a zsidókat azért, mert azok nem stréberkednek a zsidó cím után. Az Isten annak teremtette. A dzsentrík ellenben stréberkednek a dzsentrí cím után. A mi aradi fogalmaink szerint van itt Aradon vagy száz dzsentrí család. Leglább annyiról hallok mindig. De tulajdonképen alig van őt. A többi csak afajta aspiráns. Ma már minden jogász fiatal ember, ha letegezhet egy huszártisztet, dzsentrinek tartja magát. Az ilyen fiatal ember aztán kirugja maga alól a polgári talajt és mágnáskodik. Eljár zsurokra, bálokra és duzzasztja a mellét.

Dzsentrí voltát akkor látja megpecsételve, ha eljárt a zsur-néni zsurjaira.

Hogy ki az a zsur-néni? Hát nem ismeri? Ismeri őt az egész város. Kiváló személyiség ő, mert hiszen „tonangebend“ és zsurjain találkoznak Arad felsőbb tizezei. Olyan ő, mint a gázláng: addig röpöknek körülötte a dzsentrí jelöltek, mig a zsur-néni

meg nem fog egy-egy érdemes, arra való jelöltet és ki nem nevezi dzsentriek.

El nem lehet vitatni tőle egy érdemet. Felállította a kasztrendszert a dzsentrik között. Nevezotes ujtás ez s nagy hordereje van. Mert képzelje el, hogy vannak Aradon I. II. és III. osztályu dzsentrik. Az osztályozást maga a zsur-néni intézi nagy körültekintéssel. Elképzelhető ezek után, hogy pl. a III. osztályu dzsentri micsoda elegánciát, előkelőséget és uri modort ölt magára, hogy a zsur-néni előléptesse.

Ám ez nem megy olyan könnyen s a zsur-néni roppant óvatos. Az osztályozás így történik.

A zsur-néni fényes helyiségei minden héten megnyílnak Arad dzsentri körei előtt. Fényes termeknek azért nem nevezhetők, mert ahhoz kicsinyek, szobáknak pedig azért nem, mert ki hallott fényes szobákról, melyek megnyílnak.

A zsur-néni saját fényes helyiségei tehát megnyílnak, s oda meghívást kapnak mindazok, akik a zsur-néni dzsentri névsorában helyet foglalni oh, de szerencsések.

A zsur-néni három elegáns helyiséget szentel a zsur czéljainak. Mind a három valódi főuri pompával van berendezve. Az asztalok görnyednek a sok ezüstpól és hiába keres a vizsga szem ott alpaccát, vagy dublét, szinezüst minden, ami ott kiterítve van. A zsur-néni nehéz feladata ott kezdődik, a mikor a vendégek szállingózni kezdenek. Nehéz feladatának tudatában ünnepélyes arccal, amint az a zsur-nénihez illik, fogadja vendégeit. Egy röpké pillantás, egy gyors tekintet, mely végigsiklik az érkezettek külsőjén, s a zsur-néni már tisztában van teendőivel.

Ha az érkezett elsőrendű dzsentri, akkor a zsur-néni I. osztályu pózba vágja magát, I. osztályu nyájassággal üdvözlí vendégeit, és azokat finom, mondhatnám I. osztályu mosolylyal az arcán kíséri be abba a helyiségbe, mely az I. osztályu dzsentrik részére van fentartva

Ha ellenben az ujonnan érkezettben a zsur-néni ügyes és gyakorlott szeme csak II. osztályu dzsentrit ismer fel, akkor mindez megismétlődik, csakhogy mindig II. osztályu nyájasság, mosoly és csók kíséretében. A II. o ztályu dzsentrik a nekik fentartott II. osztályu helyiségbe kerülnek.

Végre ugyanez történik a kevésbbé előkelő, III. osztályu vendégekkel, s természetesen nyájasság, mosoly stb. leszáll a harmadik fokra. Ezek a III. osztályu dzsentri terembe kerülnek. Ide jönnek azonkívül azok a dzsentri jelöltek is, akik közel állanak a kinevezéshez.

Nem lehet eléggé méltányolni a zsur-néni ama tapintatát, hogy az egyes osztályok összeelegyedése az ő vigyázó és őrködő szeme alatt lehetetlen. Minden vendég nála a kiszabott szerephez alkalmazkodik és senki sem mer átmenni a másik osztályba. Az az pardon! Föülről lefelé igen, de alulról fölfelé

nem. A minthogy ezt a sorrend logikája is megkívánja. Oh, ne gondolja kedves Honisch, hogy a zsur-néninél nem vigyáz az etikettre! Ha nem hiszi el mondok egy példát.

A zsur-néni, mint a dzsentri aszur foglalatja, természetesen az elitbálak stereotip lady patroness-e. Mint ilyen régtől fogva azt a szokást honosította meg, hogy a mikor belép a báli terembe, a cigány ezt a történelmi pillanatot a Rákócy-indulóval jelzi. Megesett azonban egy izben, hogy a cigány annyira figyelmetlen, mondhatnám paraszt volt, hogy elmulasztotta a történelmi pillanatot. A zsur-néni belépett a fényes bálterembe, mindenkinek ő rajta csüngött a szeme, és oh, csodák csodája, a cigány úgy hallgatott, mint a közmondásos csuka. A zsur-néni a kinos pillanat elől kitért, vissza fordult és csak akkor ment be a terembe, mikor a tétlenségéből fölrázott cigány veszett szilajsággal huzta a Rákócyt.

Ime, ilyen rettenetes lélekjelenléttel tudja megőrizni oz etikettet a zsur-néni. S ezt jól teszi, mert mert hiszen az etikett az, mely támasza a társadalomnak, mely egyesíti magában mindazt, ami jó, szép és nemes.

Szóval, a zsur-néninek elvitatlan érdemei vannak s a midőn ezeket itt nyilvánosan nyugtázom, maradok

a se zsidó, se dzsentri,

Eveline.

U. i. Az uram ma avval a váratlan ajánlattal lepett meg, hogy egy báli ruhát vesz az idei bál-szezonra. Látja, mégis jó ember ez az én uram, csak későn jönnek a jó gondolatai.

Eveline.

MOLNÁR VIKTORNÉ.

Áttévedünk egy kissé Temesbe és onnan mutatjuk be, amire oly büszkék temesi szomszédaink: *Molnár Viktor*nét, szül. Móricz Karolát, a temesi főispán nejét.

Mint említettük Molnár Viktorné büszkesége nemcsak a temesvári intelligenciának, de az egész megyének is. Büszkék reá, mert ezzel akarják rekom-pentálni azt a sok jó és nemes alkotást, melylyel Molnár Viktorné megajándékozta a megyét. Megajándékozta többek közt egy modern magyar várossal, Temesvárral. Mert Teme vár Molnár Viktorné nélkül ma is a német, maradi spiszbürger város, mint ezelőtt tiz évvel volt. Temesvár tiz év alatt vedlett át magyar empóriummá. A környéke még ma is német, de a szív, az immár magyarul lüktet. Nehéz munka volt, azt gondolhatja mindenki. De egy aszszonynak az ilyesmi is sikerül. Magyarosodott úgy, ahogy azt semmiféle Nemzeti Szövetség utána csinálni nem tudja.

Azt tette Temesmegye szép főispánéja, hogy maga köré gyűjtötte az akkor még német társaságot, estélyeket rendezett ott, ahol a nagyszámu társaság azt megkövetelte, bizalmas, intim összejöveteleket ott, ahol a kisebb numerus megengedte. És ezeken az estélyeken, a bizalmas összejöveteleken nem beszéltek máskép, mint magyarul. Előkelő ifju hölgyek törték ott a magyar nyelvet és kapacitások kik beékelődve a német kolosszusba németeknek vallották magukat, sovínisztákká magyarosodtak.

Ez az érdeme Molnár Viktornének, aki nem fél a kritikától, mikor társadalmi mozgalmakról van szó. Ki áll a porondra és győz. Temesvár német társadalma ma már magyar. Molnár Viktorné tette azzá. Hogy mennyire magyar ennek a poliglott városnak a társasága, arról fényes tanubizonyságot adott az a tündérest, melyet a Fehér Kereszt rendezett nemrég Temesvárott a *közvacsora* szerény és semmit mondó címe alatt. A megye és a város crème-je gyült. Ezernél is többen voltak. És a sok vendég közt alig volt néhány, aki magyar származással dicsekedhetett volna. És a sok vendég közt nem akadt senki, aki ne magyarul beszélt volna. Magyar volt annak a társaságnak minden tagja és Molnár Viktorné nyugodt önérzettel sétálhatott végig a sok termen, az ő teremései voltak.

A GYÁR VIRÁGA.

I.

Gyári füsttel, porral belepve
Találtam egy gyári virágot.
Ki észrevette s ott feledte,
Ki nekem hagyta, — legyen áldott!

Én résztvevően szálltam le érte.
S hogy a virág kelyhét kitérta,
Itt maradtam az ő körébe'
Mit sem veszítve, mit se bánva.

Mit odafönt meg nem találtam
A felszinen, szívemnek üdvét:
Im' itt leltem föl lenn az árnyban,
S vele lelkem fényét, derűjét!

II.

Sok ájulós kisasszony
Fogja majd ajkát gunyra huzni
S mulat rajtam, paraszton,
Hogy a szívem nem tud hazudni.

Igen szép, Uri hölgyek,
Szerelmes vagyok egy leányba,
Kinél szebbet, különbet,
Szívem köztetek sem találna!

Ó jer! én fölemellek!
Te vagy mindenem a világon
Te szegény árva gyermek,
Apátlan anyátlan virágom!

Ó jer! megoltalmazlak! —
Ez legyen az én minden vétkem!
Én magaménak vallak — —
Szegényen kacagni a szegényen! . . .

III.

Te vagy a gyárnak a virága
Fehér ártatlan liljoma.
De mert munkásnő, gyári lány vagy,
Becsülni nem fognak soha!
Beszennyez az előítélet,
Ó jaj! hiába mentelek:
Salaktól ment, szüz tiszta lélek
Egy gyári lány nem lehet!

Te vagy a gyár legszebb virága,
Csinos vagy, szép vagy s fiatal!
Ezért nem fognak hinni benned,
Végeznek veled egyhamar.
Daloljak bár világra szóló
Dalt hü szivedről, gyári lány:
Erényt azért hozzád hasonló
Leánytól senki sem kíván!

IV.

Derék leány vagy, jó leány vagy,
Azért van annyi irigyed.
S mert emelt fővel járnai látnak
— Tudva, hogy karjaimba zárlak —
Gunyolják, megbántják szived!

Te csak maradj azért nyugodtan
És szeress tovább gyermekem.
Forjunk össze egy hosszú csókban —
Mert lásd: ki bánt nyiltan, titokban
Helyedben lenne szivesen.

Mert lásd: ha most más csüggne rajtad,
A kit szeretnél és nem én,
A választóttul mézes ajkad,
Ezt a durcás kis csókos ajkad
Én is csak megirigylem!

NIKELSZKY GÉZA.

KIDOBOTT MILLIÓK.

(Magyar könnyelműség.)

Arad, február 23.

Falra borsót vetni = a magyar iparról, s annak támogatásáról írni. S mégis az ujságok, a közvélemény képviselői szüntelenül s fáradszatosan irnak ez örök tárgyról, melyet azonban a nagyközönség *mindenkor* követni — elmulaszt. Hogy oktalanul milliók és milliók vándorolnak évente külföldre, annak a magyar könnyelműség az oka. És mondjuk meg igazán, — úgy, ahogy érezzük — hogy bizony ez még több is, rosszabb is a könnyelműségnél: *egy kis hazafiatlanság!*

Mert ha tudnánk érezni *testvéreink* mostoha sorsa iránt, ha jó szívünket összhangzásba tudnánk hozni helyes gondolkodással, ha követnénk a sajtó-

nak nap-nap után megnyilvánuló, sziveinkig ható, s abhoz folyamodó bölcs tanácsait, *lehetetlen volna annak a becsületes és önérzetes magyar munkás kéznek tétlenkedni, nélkülözni és nyomorogni.* Azt az izmos, edzett magyar munkás kezét, mely szereti a munkát, tétlenül, pusztulni hagyjuk. Ugyanannyit jelent ez, mint megtagadni a szomszédjától a mellette levő forrás hűs, éltető vizét, az éhezőtől a kenyéret Hej! — pedig szép magyar hazánkban terem annyi kenyér, hogy abból mindenkinek — tehát: a dolgozónak is — juthatna

Juthatna: ha a jóakarát, s a helyes gondolkodás, a szív és az ész karöltve haladna, együtt érezne.

Hangsúlyozom, kiemelem eme tényezőket, ezekhez fordulunk, mert csak ezeknek összhangu működése vezethet a kitűzött cél felé!

Fillérből lesz a — korona. A magyar korona! Kezdjük a fillérről, s végezzük a koronánál.

A fontos, közszükségletet képező gyufát mindennap vesszük. „Emke gyújtót“ kér ma már minden jobb izlésű, minden műveltebb magyar ember! — Annak az *iróembernek* — és természetesen másoknak is — oly bevett szokása, természetévé vált az az „Emke gyújtó“ kérése, hogy ilyet, vagy ha más is, de csak magyar gyártmányt vesz: élte fogytáig, amíg tehát ő magyar! Mert a szokás: természetévé válik! Az „Emke gyújtó“ kitűnő, de vannak mellette, ha nem is ép oly jó, de mégis jó, egyéb hazai gyártású gyújtók. És vannak még olyanok is, melyek nem oly jók, mint az — „idegen“ gyártásúak, de a célnak megfelelnek. S ha ilyenkor a célszerűség jut eszünkbe, hogy a fillérről is takarékoskodni kell, mert ebből lesz a korona, egyidejűleg jusson eszünkbe az is, hogy ha némileg nem oly kiadós — mint mondani szokták — az a magyar gyufa, mint az idegen, „*jobb kell, hogy legyen*“ — mert: magyar, mert a miénk, mert nem — idegen!

És mert a magyar gyufagyárak jövedelmükből bizonyos részt *jótekonny* célra fordítanak, megint nekünk adnak! Háládatos a magyar, ha mindjárt *testvérei* is, kiknek kötelességük a támogatás — szíveségből támogatják. (Szükségnek tartom e helyütt — de csak zárjel között — megjegyezni, hogy t. kávészármazók és vendéglőseink, kik nagy gyufafogyasztók, illetve a vendégeik azok, előszeretettel az ugynevezett „svéd“ gyújtót használják. Tehát idegent! Pedig higgyék el — akiket illet — hogy sokkal jobban esik a vendégnek, hogy ha szivarját, vagy cigarettáját magyar gyufával gyújtja. Jobban izlik ilyenkor a szívás annak, aki magyar, aki jó hazafi!

De menjünk csak tovább . . . Szükségünk van lábbelire. Fényes kirakatok tömve ezekkel! Mindenütt zsufolt raktárak ilyen meg amolyan *csinos, szép* cipőkből. Mödlingi, karlsbadi, osztrák, cseh, német, mindenféle . . . Ezek szívesen, adnak a — magyarnak, mert: „*nem smucig a magyar!*“ Meg-

fizeti az árát amugy igazában. — Virul is a német, cseh, osztrák kézműipar! Virul nálunk is a forgalom a Salac utcai Lőcs-házban levő „*Ingyen kenyér*“ boltban. Ugy virul, hogy még az acélos, edzett magyar kézműiparos is kénytelen — pirulva bár — alamizsnát elfogadni, mert *élni muszáj*, munkát pedig mi csak — *idegeneknek* adunk! Nem keletkezik a Lajthán túl semminemű ronggyár, semmiféle „Geschäft“, hogy Magyarország összes városaiban legott nagy és hangzatos feliratu fióküzletet ne állítson fel. Hi-z alapspekulációjában, midőn valami üzletfélét kigondol a cseh, német, morva stb., már belefoglalta a magyar piacot, a *fejős tehenet*, mely oly jámbor, hogy a tejes kannát soha, még véletlenségből sem ruja fel.

Minek tegyünk fejünkre magyar gyártásu kalapot, mikor még a *Kossuth*-kalap is — melyet sajnos, már csak kevesen lordanak — osztrák és német gyárakban készül. Pedig van ma már sok, *elég* magyar kalapgyár, s benne oly kalapok is készülnek, hogy még a koronás fő is, mikor a koronát leteszi, helyet e magyar kalapot vehet. De mi ezeket a magyar kalapokat nem ismerjük, nem szeretjük. Pedig tudnak ezek is „*angol*“, „*francia*“, „*olasz*“, „*német*“, „*steier*“ és mindenféle, még magyar formájut is készíteni és olyan köcsögöst, fazék formájut is, csak-hogy hát ezeknek az a nagyhibájuk, hogy magyar. Ez pedig nagy baj . . .

Az ifju házaspár otthont alapít. Butort és háztartási cikkeket vásárolnak. Férj is a feleség is sokat olvastak a magyar iparról; talán untig eleget. Azért bizonyos vagyok, hogy butorukat valami külföldi gyáros magyar zsiron hizott itteni raktárából vette, s jól meg is fizette, anélkül, hogy tudta volna mit vesz és mennyit fizet. A magyar asztalos pedig, s különösen az országos *hirü aradi asztalosok* — amit talán csak az aradiak nem tudnak — miután megunták már a remek, masszív *műmunkát*, melyet az *előállítás* áron alul sem tudnak értékesíteni (!) — raktáron tartani, ott vannak ma, hogy ha a tél hosszabb és hidegebb lett volna, hát bizony — tűzifának darabolták volna fel a kéz, az ambiciózus magyar munkás kéz erős alkotását, a kézi műmunkát. Nekem legalább így panaszkodnak mindazok, kikkel e tárgyról beszéltem. És ez — fájdalom — igaz! És hogy igaz, bebizonyította a két év előtt rendezett kiállítás, hol mindaz, ami oly remek kézmű volt, oly potom áron kelt el.

És így vagyunk mi minden intézményünkkel.

Nincs ennek a vén Európának oly nyerészkedésre alapított intézménye, vállalata, hogy terjeszkedésében ne gondolna a jó vidékre: *Magyarországra*, melyre oly könnyen lehet a hálót kivetni.

Ahány kétes *hirü biztosító intézet* csak alakul: siet Magyarországra! Itt van talaj, térség minden-

nek, ami idegen, s szinte oly jól esnek a magyarnak azok a „cifra nevek“, s „sokat ígérő“ cégjelzések.

És mi sohasem teszünk összehasonlítást, nem hivatkozunk arra, hogy a mi intézményeink szilárdabb alapon állanak, s nemhogy versenyképesek, de *felülmulják* azt, ami — idegen. Csak ha becsapodtunk, s megcsalattunk, akkor térünk észre, akkor jut eszünkbe az, hogy *ha saját intézményeinket pártoltuk volna jobban állanánk!* Jobb üzletet csináltunk volna.

Ehhez azonban egy kis hazafiság s egy kis jó izlés is szükséges.

Míg ellenben ezeknek hiányában fájó szívvel kell nap-nap után látnunk, s sajnálattal, — a magunk kárán — tapasztalnunk, hogy véres verejtékek szerzett filléreink *milliókká felszaporodva* — vándorolnak másfelé, idegenbe . . . Mi, magunk dobtuk ki!

(d. gy. m.)

AZ ŐRNAGYNÉ.

Irta: MOK FERENCNÉ.

Verő őrnagyné ideges kedvében volt. A batisztzsebkendő foszlányokká tépődik pici kezeiben; a haja, az a szép, hamvas szőke haja, felbomolva vette körül halvány, érdekes arcját. Szerencsére a vastag persa szőnyeg felfogta lábainak ideges és türelmetlen toporzékolását. A szürke szemek a harag és keserőség könyeivel törtek meg.

Verő Lászlóné az ünnepelt szép asszony szívét szomorú csalódás érte és büszkeségén nagy csorbát ejtet az az elegáns velin papíron írott levél, mely határozott, biztos férfikézből eredt.

Az asszony a gyűrött levelet ismét kisimitotta és újból betüzni kezdte könyein át azokat a sorokat melyek arra oly váratlanul, oly hirtelen érték.

„. . . jobb lesz, ha beletörődünk végzetünkbe édes Mártha — és a multra, arra az édes, feledhetetlen multra — fátyolt vetünk . . .“

— Nem! nem! — szólt a szép asszony, „akarom, hogy szeressen, rólam ne mondjon le és én nem fogok abba a „végzetbe“ megnyugodni, melyet ő ír elő nekem. Istenem! mit tegyek? Irjak neki? De a betű hideg, meg nem hatja, hozzám meg nem fog többet eljönni!“

S míg az őrnagyné így töprengett agyában hirtelen egy terv gondolata villant meg.

Csengetett. Ssobalánytól köpenyt, fátyolt kért és a sötét téli estén kíséret nélkül hagyta el otthonát.

* * *

Bálint Elemér huszárhadnagy legénylakása csendes utcán feküdt. Dacára a nagy kihaltságnak, mely itt uralkodott, Verő őrnagyné sáljába burkolozva szorosán a házak mellett, siető léptekkel igyekezett kedvese lakása felé.

A ház kapuja nyitva volt: az asszony könnyű léptekkel igyekezett fel a lépcsőkhöz.

A tiszt ajtaja előtt pillanatra megállott. De nem sokáig tartott tétovázása; óvatos kezekkel nyitotta ki az előszoba üvegajtóját.

A lámpa mérsékelt világitása egy tiszt szolgárra esett, ki kényelmesen kinyújtózva egy náddíványon aludni látszott.

Az őrnagyné a szobába nyitott. Az íróasztalon egy kétkaru gyertyatartó alig vetett némi világosságot. Mártha fellelegzett. A szoba üres. Tehát van ideje, hogy gondolatait rendezze.

Nehéz sóhajjal ült le a nagy íróasztal kényelmes karszékébe. Tekintete hirtelen egy félbenmaradt levelen akadt meg. Asszonyi gyengesége, örületes féltékenysége féltetett minden skrupulust s olvasni kezdé azt a levelet, melyet ugyan az a biztos férfikéz írt, mint a melyet a mai posta neki hozott.

„. . . nagy le'ki tusa és álmatlanul töltött éjjek után tudtam magam arra határozni, mely már visszavonhatlanul meg is történt. Ismered viszonyomat V. . . őnéhez, tudod mennyire imádom azt a büvös, csodás asszonyt. Tudod mennyire vagyok rabja dalamos, édes hangjának, ezüt kacagásának. És mégis. Ugy kellett annak történni! Megirtam neki, hogy viszonyunkat fen nem tarthatjuk, rossz ürügyeket hoztam fel okul, hogy ő ledérségemben, hűtlenségemben higgyen. És így könnyű lesz szerepemet megjátszanom. Engem meg fog vetni, szívéből kitépi még emlékezetemet is. Pedig Istenem! mennyire szeretem. Halljad édes anyám. Mint tudod, nehéz anyagi gondokkal küzködök. Hogy azonban oly közeli bajt rejt a jövő, arról sejtelmem sem volt. De csakhamar tudatára jöttem helyzetemnek. És abban az örületes időben, melyben megismertem ügyeim állását és midőn más ut nem volt előttem: vagy a alá, vagy a becstelenség — — mentőkezét Mártha hitese ura, Verő őrnagy nyújtotta felém. És ő — a férj — megmenté mindkettőt. Értsd meg kedves, édes anyám! Visszaadott engem az életnek, a becsületnek! És ezek után kérdelek anyám, helyesen cselekedtem-e. midőn elhatároztam, hirtelen végét szakítani annak a büvös, vagy szerencsétlen szerelemnek! Pedig szeretem azt az asszonyt, örült kinzó szenvedéllyel s szeretni fogom addig, míg szívem végső dobban. De erről ő ne tudjon soha, higgyen kihűlt érzelmeimben — tartson rosznak, szívtelennek . . .“

Eddig szólt a levél.

Verő őrnagyné kezeiből kieset a papír. Pár percnyi lelki tusa után felállott, menni készült, észrevétlenül, lopva, vissza . . .

Könnyeit, arcának lázas forrósága már felszívta; kezeit szívére szorította. Az a szív oly örületesen dobogott és úgy fájt . . .

Alig tett az ajtó felé néhány lépést, midőn halcan felsikoltott. A keleti szőnyegotománon kedvese, Bálint Elemér aludt. Az asszony csendes léptekkel az alvóhoz ment, majd letérdelt eléje és hosszan nézte

annak a szép ifjunak, álmatlan éjjek és gondok által megsápadt arcát és azon a kedves arcon csendes nyugalom terült el. A gyertyagyár világítása felhőmályban hagyta az alvót, de a szerelmes asszony forró tekintetével szinte letudta olvasni kedvese arcáról a nagy lelki tusákat, kinzó, gyötrő gondolatokat és azt a mélységes, nagy szeretetet.

„Mennyivel jobb, nemesebb ő, mint én“ sóhajtott az asszony.

Bálint Elemér talán álmodott arról, hogy most előtte szép szerelmese térdel, imaszerűen összekulcsolt kezekkel, és beszél hozzá gyöngéd, édes szavakat . . .

Az ifju álmában elmosolyodott.

Az asszony behunyta szemét és elfordította fejét.

Milyen lélegzett és felállott. A milyen csendben, lopva jött — sötét téli estén, ugy távozott kedvese lakásából mélyen lesütött fővel, szégyenpírral égő arcán, de egy nagy, nemes elhatározással szívében vissza . . . férje otthonába.

SORMÁS KATA.

— Regényvázlat. —

Írta: SZÉKELY GÉZA.

Vártornyan, az igazán kicsi városban oda volt a meglepetéstől az ugynevezett „intelligencia“, mikor hire ment, hogy Sormás Kata, a segédjegyzőnek a legfiatalabbik lánya, a gazdag gyárosnak a menyasszonya lett.

A legőszintébb irigység fogta el különösen a lányos mamákat, de a nagy szerencsének, a jövőendő gazdaságnak fénye az irigységet csakhamar előlegzet tiszteletté varázsolta át.

Szeretni, soha nem szerették a Sormás lányokat, de azt beismerték, hogy szépek. Maga a postamester, ki bálózva lett aglegénynyé becsület szavával erősítette, hogy nincs a megyében hozzájuk fogható szép leány. Ágnesnek az idősebbiknek csak az a baja, hogy már régen szép, de ha Belákot megválasztják lántornak, (az öreg mester Ákos falván a nyáron megy nyugalomba) még mindig helyre menyecske lesz belőle. Meg is érdemelné, mert kedves, barátságos, beszédes leány és micsoda gazdasszony!

Mikor a vőlegénye Belák tanító kilátásba helyezte, hogy a Lóvy jótalásával zongorát vesz neki részletfizeté-re, háás mosolygással fordult vőlegényéhez és talán, fülébe sugta, hogy ne vegyen neki zongorát, hanem inkább egy tehenet.

Ilyen volt az Ágnes.

De bezzeg a Ka a! Nemcsak abban ütött el néjétől, hogy Ágnes villogó-ragyogó szemü fekete szépség volt, ő meg aranyhaju, szőke; hanem a modora, magatartása, beszédje is egészen más milyen volt.

Büszke, tartózkodó, ajkán örökös fitymálló mosolygással. A kihez szives akart lenni azt is oly leereszkedéssel tette, hogy az szinte sok volt egy segédjegyző leányától.

És ezt a dőlőfős tündért érte a mesés szerencse, hogy a gazdag gyáros megkérte! A gyárosra és a gyárra általános respektussal tekintetek a vártornyaiak. Hálával, tisztelettel emlegették, mert igazán alig három év allatt jótékonyan játszott bele az inséges vidék viszonyaiba. Közel ötven család jutott kenyérhez

A gyár tulajdonosát alig ismerték; a mi sem csoda, alig is látták néha-néha. Magas, kövér hizásra hajló himlőhelyes arcu, mogorva ember volt. Társaság kerülő és szótalán. Donay híres festőnek a fia. Tes ilelki jó barátja volt Menyhért, aki igazgatója, vezetője, lelke volt az egész gyárnak. Ő is ott lakott a gyár kastélyában. Ép ezért esett meg, hogy akárhányan Menyhért Lajost tartották a tulajdonosnak. A többek között maga Sormás Kata is; aki a tűzoltó majálison ismerkedett meg vele. Menyhért egyszer a Sormásék felé sétálva, meghallotta Katát zongorázni. Már maga a darab, — Chopin egyik noetürnje elég sajátságosan hatott a nagyvilági emberre, abból a fazsindelyes kis házikóból igaz, hogy kissé önkényes érzelgessel szólt a dal; igaz hogy a zongorát régen hangoltatták már, de meglepő biztossággal, szinte művészi tudással uralkodott a zongorázó kéz a közben közben nyikorgó billentyűkön.

Menyhért igazi csodálattal gratulult be az ablakon át, majd barátságos invitálás és Menyhért ben volt az egyszerű kis szobában.

Benne volt egyuttal abban a büvös körben, ha úgy tetszik hálóban, mely varázslatos erővel és gyorsassággal fogja meg a férfi szívet néha.

A szegényes butorzat, az alacsony szoba, a kis ablakokon beszűrődő esthomály, a leány kaczagó beszédje, melyben nyoma sincs az iménti zavarnak, elfogultságnak; az a biztos nyugalom, melegség a hangban, mind-mind oly sajátságosan hatottak Menyhérte . . . Mintha régi régi ismerősök lettek volna.

Haza menet végig elemezte a lelkére gyakorolt hatást. Nem tudott beszámolni magának, mi is okozta tulajdonképen ezt az érzéshullámzást. Eh mindegy akármi! Tény az, hogy ez a lány szép is, okos is! Kissé jukker hajlamu ugyan, de hisz azt józan vezetéssel ki lehet nevelni belőle.

Kinevelni? Hogy jut ő ahhoz? Persze az kellene még! Elzavarja azokat a mosolygó gondolatokat, a mik olyan megvesztegető zsongással rajzolták körül szívéét, lelkét.

Vitézül tartja magát. Nem is gondol a leányra jó ideig; a vacsoránál azonban meg nem állja, hogy barátjának, a gyártulajdonosnak ne beszéljen róla.

Milyen csipkedő humorral figurázta ki a mult heti tűzoltó-majális kisvárosi publikumát. Enni való komikum volt abban a fölénybe, melylyel a tornya-

ikra letekintett, ő a nagy városi, a székvárosi leány a ki csak vakációra jön immár haza a kédéből. És hogy zongorázik! Te Gábor, ha te hallottad volna?! — Hát mi lett volna Lajos? Én nem értek a muzsikához.

— Az igaz te tudod . . .

Itt elakadt. Donay hangos hahotára fakadt.

— Mit nevezsz tulajdonképen?

— Tég det, tégedet! Hogy egyszer a te svádád is elakadt.

Menyhért alapos zavarban volt. Mem tudja, mit akart mondani még, de akart . . .

Barátja tovább nevetett tovább, az egész vacsora alatt; a mi a másikat láthatólag dühössé tette. — Sietett is szobájába vissza. Kezet fogtak.

Donay gunyos mosolylyal kérdi

Menyhért elpirult. Végtelenül e'restelte magát. Teljesen elfeledkezett arról, hogy a ma éjjeli vonatal megérkeznek a nyaraló vendégek: Donaynak apja, anyja és huga.

Sokért nem adta volna Menyhért, na egy talpra esett mentséggel kivághatta volna magát. De ma ránehezedett az agyára valami. Érti hogy milyen ügyetlen, zavart.

— Pajtás szégyellem a dolgot! Enyhíteni azzal tudom csak, hogy beismerem: tapintatlan, figyelmetlen, szóval ostoba voltam kedveseid iránt. Már csak együtt megyünk az állomásra, ha ezek után ugyan érdemesnek tartasz rá?

— Számár vagy Lajos, ha enyéimnek bókol'sz. Érdemesnek tartalak e? Pfu! Idegeneknek beszélj édeskésen, de ne nekünk.

Megbocsátóan mosolygot a korholáshoz. Donay föltette magában, hogy határozottan lesbe áll és megfigyeli barátját ezután.

Menyhért pedig erősen elhatározta, hogy vigyáz magára, felé sem néz a lánynak . . . legalább egy ideig.

Ilyen tapintatlanak lenni. Jóltevőinek jöveteléről így elfeledkezni!

Szobájában elővette hegedűjét, multjába mélyedten nótázgatott rajta, Soká játszott, nem is tudva mit. Kedves, jó barát a hangszer. Mennyi mindent elmondhatunk neki; mennyi gyönyörteljes résztvevéssel fizeti vissza közlékenységünket!

Észre se vette, hogy a fiatal Donay állott előtte gummi köpönyegében.

— Jössz-e Lajos?

— Igen. De minék a köpeny. Csak nem esik?

— Jól mondod, nem esik, de szakad az eső! Borzasztó zivatar! Borzasztó zivatar! Biz Isten várhatott volna míg a vonat megérkezik.

Zuhogó záporban hajtattak ki az állomásra, hol türelmetlenséggel vártak vagy egy óráig a vonatkésés miatt.

Donay magánkívül szidta az időt.

— Napok óta várok, örülök és most ez az ocsmány idő elrontja a találkozást . . .

— Hagyd el Gábor, a szomszéd állomásról elindult a vonat. Itt lesznek hamarosan és esőben is örülhetünk a viszolátásnak.

Igen, de közben a vést kongató harang is a helységből, a mi teljesen megrontotta a megérkezett vendégek hangulatát is.

A zártkocsi a tilos rövidebb uton vágatott át; a vásártéren a gyáros leszállt. Hiába volt minden kérés, ellenkezés, tiltakozás, Gábor gyalogosan vágott át a helyiségbe, míg a kocsi a gyári kastélyba hajtott.

A kösmőd vize — hetven esztendő öregek se emlékeztek ilyenre vissza — kiöntött. Szennyes árvával valóságos rémületbe, kétségbeesésbe kergetve a meglepett, teljesen készületlen lakókat. A város alsó végén volt a legnagyobb veszedelem. A Sormásék udvara viz alatt. A szomszédoké se különben. Házi állatok usznak a vízben, vergődnek ide-oda az embeerek az ijedelem bizonytalanságával. Lárma, sirás, jajgatás, sikítás!

Donay a sikitó hang felé tart. Sormásné kezét tördelve rimánkodik: „Fogják meg, huzzák, ki, mentésék ki.“

Késő! A sövénykerítést eldöntötte a mocskos ár és Sormás Kata beleesett.

Donay pillanat alatt beleveri magát a vízbe. Lépnie lehetetlen. A esőköpeny is gátolja mozgásban. Egy pár erős lökéssel a lány köz lébe uszik. A fuldokló leány görcsösen ragadja meg a jobb karját. Rémületében mit gondol arra, hogy ezzel kockára tette mindkettőjük életét.

Donay rákiált, szinte rárivall, hogy ereszsze el karját. Hiába, Kata nem is érti. a'halálfélelem erejével szoritja magához a mentésre tehetetlené vált kezét.

Donay érezve a veszélyt, balkeze teljes kegyetlen erejével rá üt a mentést megbénító két női kézre. Egy sikítás! A kezek erőtlen aláhanyatlanak és és a leány ájultan merül a vízbe.

Donay utána és a hatalmas uszó biztonssággal hozza felszínre. Kimarult erejével nem képes az ár ellen uszni, a vízre bizza tehát magát. Az ár sodrán uszik ki jó mesze le a partra, hová csak megtörve halszik le a rémséges hangzavar.

Mire ez emberek közelednek, sikerült életre kelteni az ájultat.

Kata magához térve, rémülettel néz a sötét, erős alakra. Hálás szavakat rebeg . . .

Donay mogorva, mély hangján dörmögi oda:

— Jobb volna, ha a lányok táncz helyett uszni is tanulnának.

A hold ezüstfényvel kibukkant egy percre a felkők közül. Donay ránéz a leány arcára. A kiállott halálfélelem sir ki szép vonásaiból, szemeiből. Mintha szíven szurták volna Donayt! Ezt a tekintet nem fogja — úgy érzi — elfeledni soha.

Emberek jönnek, közelednek és mintha ők üldöznék egy rohant el előlük.

Kiabáltak rá, hogy álljon meg. Annál jobban futott, már amennyire az átázott mezőkön, víztől elborítottan futni lehetett,

(Folyt. köv.)

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

AZ IKREK.

BEMUTATÓ ELŐADÁS.

Sokkal többet várt ettől a darabtól a publikum, mint a mennyit látott és hallott az előadás alatt. Bizony Andran operettje nem fog annyiszor előadásra kerülni, mint a Kisszökevény és New-York-szépe operettek.

Mindazonáltal ha ez Ikek zenében és szövegben nem is olyan nagy stílusú operett, de van benne egy pár énekszám, a mely a hallgatóra igen kedvesen hat, és meg is ismételteti azt. Ilyen a Cecil és Klára által énekelt névnap dal, és ilyen az a duette is melyet Rubos és Komlóssy Ilonka énekelnek a sajtóról.

A darab meséjéből alig van valami elmondani való, az iker nővérek feltűnő hasonlatosságának összehasonlításában van a darab pointje.

A mi az előadást illeti az a jobbak közzé sorozható. Felhá Rózsai nagyon kedves volt a két iker krea ásában, és énekszám it től bször megkellett ismételnie. Rubos Árpád határozottan elemében volt, a normandi sajtos parasztot kitünően jellemezte, nyílt színen is többször tapsot kapott.

Ugy szintén Komlóssy Ilonka is a helyzet magaslatára emelte szerepét, mint mindenkor. Mányai Aranka, Polgár Sándor, Árkossy, Tolnayné és Nemes, igen jók voltak. A kar is jól énekelt és a darab sikerében mindenesetre nagy része van Dienzl karmesternek, ki a zenei részt ügyesen tanította be.

A darabban semmi olyan kiélesített pikantéria nincs, a miért azt bár ki is meg ne nézhetné.

H—1—1.

A NAGY VILÁGBÓL.

+ **Agrárlap Aradon.** A miről annyit beszéltek, az végre bizonyossá vált. Az országos szabadelvűpárt agrárius tagjai, kik Aradmegyéből és környékéről nyerték mandátumaikat egyesülve az aradmegyei birtokossággal, belátták, hogy érdekeik megvédelmezése, ügyük propagálása pártlap nélkül lehetetlen. Ezért történt, hogy a múlt héten az aradmegyei agrárok megvették egy aradi lapot. A lapvásárral egyttal szerkesztő-változás is lesz, amennyiben a lap szerkesztését Balla Mihály, a *Pesti Napló* volt felelős és a *Budapesti Hír-*

lap volt segédszerkesztője veszi át. Szívesen látjuk ezt a változást, mert Aradmegye annyira szaturálva van agrárérzelmű elemekkel s az egész megye érdeke annyira összefügg az agrarizmus érdekeivel, hogy ennek a nagyjövőjü politikai iránynak teljes kiforrásához egy hatalmas pártlap feltétlenül szükségessé vált. Annál is inkább örülnünk kell neki, mert hiszen ez lesz a vidéken az első lap, mely nyíltan komlokára tüzi az agrár jelszót s ez annyival is nagyobb érdem, mert utóbbi időben azt imputálták az agráriusoknak, hogy — bujkálnak. Nos, a mi agráriusaink nem bujkálnak, nyíltan kilépnek a politikai küzdőtérrre, a hol sok sikert kívánunk nekik. A mi egyedül fájdalmas a dologban, az, hogy Arad függetlenségi polgársága elvesztette organumát. Am a jövő a függetlenségi pártnak is meghozza a maga sajtóját. Ez több, mint valószínű.

*

○ **Kegeyeletsértés.** Ha a hatottat a „Felső temetőbe” viszik, úgy a gyászmenetnek a Kossuth utcán kell végig haladnia. A Kossuth utcában van a 8. számú lugosi honvédegyalozred laktanyája, mely mellett a gyászmenetek haladnak. Erre menet, a zenekar rendszeren valamely gyászindulót játszi. A honvédlaktanyában pedig — úgy látszik allandóan — trombita iskolát tartanak s ennél fogva a *trombitálás még akkor sem szünetel*, mikor a gyászmenet erre halad. A gyászinduló zenejátékába beleszól a harsogó trombita. Hogy mily hatást gyakorol ezen diszharmonia a gyászoló családra és a gyászközönségre, azt leírnom felesleges. Az erről szóló megbotránykozásokat nap nap után halljuk megnyilvánulni s most már felhívjuk az illetékes katonai hatóságot, hogy a polgáraink kegyeletét súlyosan sértő s gyakran szándékosnak tűnő, tüntetészerű ugynevezett *közbetrombitálást* szüntesse be; legalább arra a néhány pillanatra, míg a gyászmenet elhalad. Ezen kegyeletsértést a mindenkori kaszánya ügyeletes tiszt ur is megszüntethetné — egy kis jóakarattal. Csak azért, mert ezt a kegyeletsértést a közönség csúnyán elítéli s csak azért, mert legalább ők a mi fiaink, a *honvédek!* Reméljük, hogy — katonás rövidezséggel szólva — ez a közbetrombitálás a jövőben nem fog ismétlődni, mert a kegyeletsértés nem katonadolog!

*

+ **Belga trón.** Inog az a trón, mely mögött a bohémia, szerelem és pikantéria honol már évtizedek óta. A kontinens legkönnyelműbb és leggavallérabb fejedelme a belga király kit még a boldogult Milán ex király se tudott felülmulni sok tekintetben, most nagy bajban van. Forradalomra készülnek a brüsszeli szociálisták. A mozgalom sokkal veszedelmesebb hullámokat vet mint a hogy azt eleinte hitték.

A belga kormány intézkedését, valamint a király üdüléséből való gyors hazautazása azt árulják

el, hogy Brüsszelben: nincs minden a legjobban. Bizony jó lesz még idejekorán teljesíteni a szociálisták óhaját, mert könnyen lehet, hogy egész közép-európát lángba borítja a Brüsszelsből kiinduló szociális tűz.

*

× **Jókai és Légrádiék.** Magyarországi költő királyának felmondtak — mint akár egy riporternek. Elfelejtik Légrádiék, hogy a magyar journalistikát Jókai tette nagygyá, elfelejtik, hogy a Pesti hírlap-ot Jókai emelte oda ahol most van, és a honnét kegyetlenül fog alá zuhanni ilyen brutális eljárás miatt. És elfelejtik Légrádiék azt is, hogy nem Jókai oka annak, hogy Makkai országos képviselő lett.

Az meg egyenesen merénylet az ujság írás létalapja ellen, hogy nem veszik tekintetbe Légrádiék azt, hogy Jókainak semmi köze a Magyar nemzet politikájához és hogy ő ott csak tiszteletbeli főszerkesztő. A magyar olvasó közönség elég nobiles ahhoz, hogy megtalálja a módot arra, hogy a szellemi munka elleni merényletért Jókainak elégtételt szerezzen.

*

○ **Ember áldozat.** Mentül jobban művelődünk és haladunk a korrallal, a létfenntartás annál több ember áldozatot kíván. Pedig megfordítva kellene lenni. Példa erre a gyászba borult Trieszt, a hol minden házról fekete zászló hirdeti azt a szomorú emberitő harcot, mit egyes hatalmasok okoznak a köz ellen. Pedig a köz képezi az állameszme fentartó erejét, vagyis a munka az a megbecsülhetlen létfentartó ereje mindeneknek. És mégis, dacára az előrehaladás nagy szellemének, a hatalmasok a munkásban azt a kötelező erőt látják, mely az ő hatalmukat, gazdaságukat fejleszteni és gyarapítani köteles.

A jognak pedig utat kell törnie mindenen keresztül. Szomorú dolog, hogy ezt csak emberi áldozatok árán látják bebizonyultnak és csak akkor teljesítik a köz — a munkás jogát, a mikor annak vére hullott érte. A trieszti véres zendülés példa lehet a hatalmasoknak, hogy ne csak akkor teljesítsék a munkás jogos kérelmét, a mikor gyászlobogók hirdetik a kétségbeesett állapotot, hanem akkor, a mikor az szépen és alázatosan kér, nem pedig akkor, a mikor követel.

*

△ **Tolstoj Leó.** Nagy beteg a világ a legnagyobb demokratája, kinek tollától még az oroszok cárra is fél. Oroszországban sokan várják a nagy író halálát, a conservatív oroszok nem bánnák, ha Tolstoj Leó többé soha nem venné kezébe a tollat, melylyel a művelt világot meghódította. De csak hadd éljen Tolstoj Leó igazságos eszméinek terjesztésére

és büszkeségére a világirodalomnak. Hadd gyógyuljon fel mentül hamarabb a galtai nagy beteg, kinek sorsát az egész művelt világ figyelemmel és részvétellel kíséri.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá ezimzendők.

B. a Arad. Az igaz szerelem nem tűr semmi ellenvétést. Az olyan szerelem, melyben számítás, megfontolás, és az önuralom játsza a főszerepet, az csak a hiúság, a tetszelgő érzelmek fő alapvonása. Az igaz szerelem bívós, izzó körében elenyészik, semmivé válik minden egyéb külhatása napi életünknek. Úgy nappal — mint álmainkban csak szerelmünk tárgya van lelki szemünk előtt. Az igaz szerelem — szerelme tárgyaért meg tesz mindent: mert az ő törvénye, elérni, kicsikarni, követelni és mindvégig küzdeni szerelmi érzelmének jussáért. És így van ez öröktől fogva és így is marad az idők végtelenségéig.

Az olyan rózsaszínű, foszlányos illúziókból szőtt szerelmi érzelem, nem igaz szerelem! . . . Ilyen lehet az öné is . . . Tehát hagyjanak egymásnak békét — ki ki menjen a maga útján. És ha csakugyan megérezné egyszer azt a hiúságtól ment és ellenvétést nem tűrő igaz érzelmet — ám bízzék a véletlenben, az úgy is összehozza önöket.

Tatjana Arad. Ön azt írja, hogy mondjunk véleményt abbéli elhatározásáról — hogy udvarlói közül a legzsarnokabbnak látsz t szeretné magának férjül és küzd is érte, hogy hályába kerítse: helyesen teszi-e? Az mindenesetre helyes, hogy férjhez akar menni, de hogy mindenesetre zsarnok férjet akar: azt már nem helyeseljük. Többé-kevésbé minden férj zsa nok, vannak azonban olyan férjek, a kik dacára, hogy imádják feleségeiket, mégis zsarnokok a végtelenségig: a kik e felett még tökéletes gavallérok, jeles polgárok s mintaképei az apának. Ezek teljesen meg vannak győződve arról, hogy elkerülhetetlenül szükséges, miképp házastársukkal (vagy tán jobban mondva: rabszolgánójukkal) éreztessék azt, hogy ők a ház urai, hogy minden tekintély ő bennük összpontosul — ők forrásai minden jognak, urai minden parancsnak, letéteményesei a jó és rossz felett ítélkező igazságnak. A névmások közül csak az Ént és az enyémet ősmérik, a te és tied ismeretlen szók előttük. Csak így mondják: az én házam, az én birtokom, az én akaratom, az én véleményem, az én óhajom. Tökéletesen ismeretlen előttük a miénk szónak minden bája, minden benne rejlő ingere, minden bensősége és zamatja. Pedig ez az egy szó mennyi gyönyör íészke, mily kedves otthona a nőnek, mily édes rejtek helye annak az életnek, melyet párosan élnek. A házi zsarnok előtt semmi se a miénk, minden az enyém. Enyém a gondolat, enyém az ítélet, enyém a tapasztalat, enyém a gazdagság. A miénk az ő szemében meglazítása a házi fegyelemnek, a veleszületett jog bitórlása s az alattvaló lázadása az ő szuverénje ellen. E lázadásnak ő az egyetlen és korlátlan bírāja, ő a vádló is, rendőr és hóhér egy személyben. A nagy bűnösöknek meg van a maga védő ügyvédjük: de a zsarnok férj feleségének nem szabad védelemre gondolnia. Szent és sérthetetlen dogma a férj torolhatatlansága minden házi dologban, legyen az jelentős, vagy legyen bár csekélység. Szent és sérthetetlen, mint a pápa esalhatatlansága. A zsarnokoskodás é formájában torzalakot ölt az igazságtalanság: a beavatkozás, a szeszélyesség egyesíti magában a nevetségeset és a keptelent egyaránt. A nő fellázad, vagy hallgat az ilyen esetben és martír egy hosszú életen át: azért hát csak ne udvaroltasson magának komolyan a zsarnoknak látszó férfitől.

S. H. Arad. A két versike, valamint a „Gibic” is igen gyenge dolgok.

Massin. Arad. Az előítéletből mindenkinek kijuthat, ne ejtse őnt kétségbe az ilyen apro csipkedés: tessék beküldeni.

S. L. Budapest. Örömmel vesszük buzdítását, rajtale-szünk, hogy a jövőre is kiérdemeljük.

Nem közölhetők. Szív nélkül — Szól a harang — Fájó akkordok — Modern Hamlet — Sir virágok.

× **Feltűnést keltő találmány** a fogtechnika terén. Müfog koronák és müfog áthidalások aranyban. Müfog inylemez nélkül. A müfog koronák aranyból (arany sapka) pótolják az oly fogakat, melyek már nem tömhetők, vagy letöredeztek. A müfog koronák erősen vannak elhelyezve, mint a természetes fogak. A fog áthidalás segítségével oly fogsorok készíthetők, melyek a szájbán tartósan ülnek a nélkül, hogy azokat ki kellene venni. Ezen áthidalás által a müfogaknak a természethez való hasonlósága csak emelkedik, megjegyzendő azonban, hogy úgy a müfog koronák, mint fog áthidalások és zománc-fogak arannyal fűzve csakis akkor készíthetők, ha még néhány fog gyöker, vagy természetes fog van az álkapocsnban. — Kau sug-fogakat arannyal bevont inylemezek nélkül, esetleg inylemezekkel jótállás mellett a legjobban készít *Morgenstern Gyula* fogász. Múterem Aradon, az An drassy uton.

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkozunk.

Állandó és tetemes
mellékkeresetre
tehetnek szert
ugy helyben, mint vidéken
jó megjelenésű és megbízható urak
egy elsőrendű
hazai vállalatnál.

Szakértelem kicanatos, de nem okvetlenül szükséges; írásbeli ajánlatok márczius hó 15-éig.

„Fixum 600“

jelige alatt

Arad, Andrássy-tér 3. II. emelet, 42. ajtó
alá küldendők.

Felhívás

a magyar ipar támogatására.

Arad sz. kir. város s Aradvármegye hazafiasan gondolkozó polgáraihoz, nélkülönben mindazokhoz, kik mint szent, magasztos, s mindnyájunk közös érdekét: **a hazai ipar támogatását** nem tévesztik szem előtt, hanem azt tehetségükhöz képest, s jóakarólag támogatják, a kövekező kérelmet intézzük:

Szövetkezetünk, mely immár három éve, hogy fenáll, s ezen idő alatt bizonyította, hogy erős akarat, szilárd munka, s hazafias gondolkozás által elérhetjük a nemes célt, megalakulásakor **ötszáz darab 50 korona névértékű részjegyet** bocsátott ki. Ezen részjegyek legnagyobb részét szövetkezetünk igazgatósági tagjai, kik a termelésben személyesen vesznek részt, s szövetkezeti tagjaink intézetünk megalapításakor jegyezték.

Miután azonban a kibocsátott részjegyek még nincsenek teljes számban jegyezve, ez uton

felkérjük a hazafiasan gondolkozó nagyközönséget, hogy a még meglevő **részjegyek egy részére az előjegyzéseket eszközölni sziveskedjék.**

Miután szövetkezetünk vezetőségének határozata folytán a **részjegyek 50 fillérnyi hetibefizetéssel** is megszerezhetők, könnyű módot nyújtottunk arra, hogy még a legszegényebb iparos segéd is szert tehet egy ily részjegyre.

Hazafias vállalatunk eredményes működését mi sem bizonyítja jobban, mint a **mult évben elért 53.229 kor. 82 fillérnyi forgalom.** E szerint módot nyújtottunk arra is, hogy szövetkezetünknel **számos szegény iparos segéd becsületes munkával kenyerét megkeresse.**

A hazafiasan gondolkozó nagyközönség eddigi szives támogatását megköszönve, kérjük azt részünkre, a magyar kézműipar felvívására és boldogulására a jövőben is, mert csakis egyesült erővel, s hazafias jóakarattal leszünk képesek a jövőben határozottabban is megfelelni kitűzött nagy és szent célunknak:

„a külföldi e szakmabeli gyári ipar, az ugynevezett tuczatmunka kiszorításával, a hazai kézműipart, a becsületes, dolgozó kezek munkáját diadalra juttatni.“

Előjegyzések elfogadtatnak naponta ugy a délelötti, mint a délutáni órákban.

Hazafias tisztelettel

az **„Aradi Czipészek Termelő Szövetkezte“**
ARAD,

Templom-utca, Minorita palota.

Templom utcai raktárunkban legfinomabb minőségű férfi-, női- és gyermekcipők mindig nagyválasztékban kaphatók. **Raktárunk megtekintésére** — vételkötelezettség nélkül — **kérjük a n. é. közönséget.**